

GUNNERSKE *Flott*

GUNNARSKOGS BYGDELAGS TIDNING.
FÖR ALLA MED KÄNSLA FÖR BYGDEN.

NR 3. 1996.

Flottnig i Bortan från början av 40-talet

INNEHÅLL: "Flöta", GIKs nya "målvakt", Ridhjk i Vassänga och mycket mera.

Te å börje mä.

Den sommar som vi alla väntade på går mot sitt slut. I början var den blåsig, regnig och kall, men sedan rätade den upp sig och blev varm o go. Nu kommer hösten med äppelälgar och mörka kvällar. Apropå äppelälgar så tycks det vimla av dem i Stommen, en trasslade till och med in sig i ett fotbollsmål på Gunnevi! I ett antal nummer framöver av GN kommer vi att skriva om företagsamheten i Gunnarskog. Vi börjar med två reportage om bönder och hur de ser på sin verksamhet och vad de tror om framtiden. Repotagen är gjorda av våra duktiga guideflickor, som under turistsäsongen kunnat sysselsättas av Gunnarskogs Bygdelag, både på Larstomta och hembygdsgården. För övrigt vill jag nämna att uthyrningen av gästrum på Larstomta gått över förväntan och ligger klart över budget. Vi har också kommit igång med bygget av ungdomsgården och vi har en snickare anställd. Så nu är det upp till bevis om att önskemålet om en ungdomsgård inte bara var tomma ord. Föräldrar, ungdomar och övriga: kom dit och hjälp till! Många krafter behövs och det är vi, bygdens folk som ska göra't. Ingen kan göra allt, alla kan göra något. Ring någon av oss och tala om när just du kan komma.

Till sist vill jag ta upp en fråga som är mycket viktig för vår tidning. Om vi ska kunna fortsätta att ge ut GN fyra gånger om året, och på omkring samma datum, och med ibland annonser som avser tidsbestämda arrangemang eller andra händelser så krävs det att alla som medverkar i tidningen respekterar manusstoppen. Det går inte att ha en tåk på fjorton dagar, tre veckor för detta betyder i slutändan att varken Datorteket eller tryckeriet får någon tid för sin jobb. Man kan lyfta över en del material till kommande nummer men vi har den ambitionen att reportage, referat o dyl. skall vara så färskt som möjligt om vi ska kunna göra en läsvärd tidning, och det är ju det vi vill.

Alf Danielsson.

Nästa manusstopp är
den 1 OKTOBER!!!

Günnerske Nytt.

Nummer 3, årgång 3, 1996

Redaktör och ansvarig utgivare:

Alf Danielsson

Gunnarskogs Bygdelag

Tel. 0570/32291

Redaktionskommitté:

Rolf Johnson

Lars-Inge Lilja

Fredrik Mattson

Per-Anders Olsson

Ann-Christine Årlén

Material till tidningen skrivs till största delen av redaktionsmedlemmar samt Gunnarskogsborna. Insändare, artiklar m.m. Mottages med största tacksamhet.

Utkommer med 4 nr./ år.

Upplaga 1500 exemplar.

Utdelas gratis till c:a 900 hushåll i Gunnarskog, samt placeras för gratis utdelning till Turister och besökande i Gunnarskog, hos turistinformationer, affärer, hantverkslokaler m.m.

Tidningen är politiskt och religiöst obunden.

För annonsering kontakta Rolf Johnson Tel. 0570/19979 begär offert på priser, storlek och utformning. Alltid humana priser och en stor tackning.

Framställt av:

Niklas Skoglund

“FLÖTA“

Ett utav de utdöda yrkena är timmerflottningen eller “flöta“ som den kallades. På vårarna drog många iväg till skogen för att hugga “skaft“ till båtshaken vilket var det arbetsredskap man använde. När flottningen började i våra vattendrag vet jag inte men den förekom i vart fall redan i mitten av 1800-talet. Gustaf Schröder som under 1840-talet var bruksbokhållare på Sälboda berättar i “Gamla Minnen, kap. “Duktiga pojkar“ om att han skickades till st. Eken i Bortan för att tjänstgöra som s.k. timskrivare. Han berättar hur det första dagen samlades mycket folk för att delta i flottningen i Ekälven. Älven var då inte rensad från sten, varför arbetet var mycket besvärligt. Man fick använda spakar (vilka alla tydligen var utrustade med) för att lossa alla de brötar som uppstod i älven. Att flottningen var en stor “begivenhet“ framgår tydligen även som dess ekonomiska betydelse. Den inbringade vad många i regel saknade, nämligen kontanter. Schröder konstaterar att man så “innerligt väl behövde penningar, dels till utsädeskorn, dels till sommarbehoven, ty tiden mellan såning- och skördetid var i hela norra och västra Värmland den svåraste årstiden av alla“.

Mina tidigaste personliga minnen från flottningen, härrör sig från början av 1940-talet då jag på min skolväg passerade lövsjödammen i Bortan. Jag upplevde dessa dagar inte skolan som något lockande alternativ. Tänk om man hade fått stanna! På hemvägen kunde man dock stanna till och se hur Emil i Överstuga, Jacob på Nästorp och Erik i Nerstuga slussade virket genom dammen. Lite längre upp i älven, vid sjön fanns min egen far Martin, Johan vid Dammen samt Ragnar i Överstuga. De hade till uppgift att spela in virket till älvmyningen för vidare befodran till slussen. Att någon gång få vara med i spelbåten var - även om risken fanns att få tjära på byxorna - ett stort äventyr. Ibland kunde vi också på rasterna i skolan gå ner till “Nybackdammen“ för att titta. Slussvakter var där vill jag minnas, Anders på Nyback och Olof Hjelm. Så “flöta“ engagerade oss småpojkar och vi åstundade hett att själva få en båtshake och delta i detta “Äventyr“. Ibland besökte vi

också flottningen i Ekälven. Älvens stridaste fors eller rättare sagt vattenfall, fanns i Sågberget. I Sågberget passade “Slåtthöjdkärane“ (Olof, Hjalmar och Sven) samt Olle på Blomgrenstorp och Johan i Mosskog. När de inte lossade bröt berättade Olle och Johan historier vilket stundom fick Hjalmar att “explodera“ av skratt. Flottningsförmän (Basar) var vid denna tid Anders Strand (Ekälven - Samkommet - Bortan - Lyred) samt på övre distr. (Mjögån - Åstjärn - Lilleken - Skålsjön) Anders Sandelin på Karlstorp, Mjögshöjden. Båda erfarna karlar som kände såväl vattendragen som sina mannar i resp. distrikt. Båda hade också det gemensamt att de i ungdomen vistats i Amerika. Flottningschefen hette Karl Magnusson vilken ibland kom i sin gråa Chevrolet, för att inspektera. Han var av allt att döma en jovialisk herre som ibland stod på Dammerget vid Lövsjön belåtet blossande på sin pipa och fann tydligen inte någon anledning att utdela några direktiv. Flöta flöt som den skulle. (fortsättning på nästa sida)

NU ÖPPNAR HENRIK'S KLÄDER I GUNNARSKOG

Nu kan jag äntligen hälsa dig hjärtligt välkommen till Henrik's kläder i Gunnarskog. Här finner du herrkläder i ett brett sortiment, från slitstarka arbetskläder till din finkostym, allt i en butik i hemmiljö.

Med 35 års branchkunskap vågar jag lova dig ett gediget kunnande samt hög personlig service.

VÄLKOMMEN !

Henrik's
KLÄDER
TEL. & FAX 0570 - 325 75

I början av 1950-talet blev jag själv flottare. De förutnämnda hade då pensionerats och en ny flottningschef hade tillträtt. Flottningen ändrade då i viss mån karaktär det blev mindre folk, dammarna byggdes om, vilket påverkade den tidigare lugna rytmen till en mera stressig form. Men fortfarande hade flottningen något kvar av sin forna karaktär. Distrikten blev större, därför fick man arbeta över hela distriktet som nu sträckte sig till norska gränsen. Förman var då Gunnar Persson "finnskogen" kommen från just Finnskoga. Fortfarande fanns en del profiler kvar, Johan och Magnus på Hatthalla, Karl på Blekåsen, Mazelius Ek, Robert i Hultet, Johan Bäck m.fl. Att få lyssna till Johan Bäck och Robert i Hultets godmodiga munhuggande och Mazelius Ek:s kommentarer var enbart trivsamt. Robert var replikernas mästare, snabb och fyndig. Robert fällde en gång en replik som blev smått "klassisk". Det skedde i ett s.k. mätarlag där en gång en virkesmätare skulle skoja med honom och utbrast "Å nej se, fattigdomen ligger som en dimma över hultet (Roberts hem)" - Det var på våren och det låg dimma över dalgångarna - varpå Robert blixtnabbt replikerade "Den dimman kommer inte tå fattigdom utta dä å ången (ången) tå söggelgryta Emmas då, när ho sätter opp dôra" Det säger sig självt att det i detta arbetslag inte vilade några ledsamheter.

I slutet av 50-talet upphörde flöta och moderna transportmedel tog över. I dag är flottlederna avlysta, och de stenar som älvarna en gång rensades på rullas nu på nytt ut i älven för att ge lekplatser åt laxöringen. Och det är nog gott och väl. Men visst saknar man aktiviteten längs vårfagra vattenleder, där nyngar brann, och man hörde timrets dunkande mot stenkistorna. Och man känner lite vemod, men också tacksamhet, över att man en gång fått vara med i detta speciella arbete som kallades för "flöta".

Torsten Nilsson

**Tandläkare
Lisa Lempert-Reimerson**

*Personlig service
med kvalité och omtanke.*

Torggatan 8, Arvika, tel 162 10
(Barn får kostnadsfri tandvård
- Även privat)

Välkommen

till

ICA

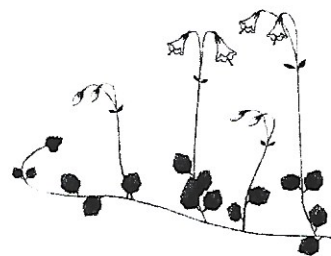
Thybergs

ARBOTEN

TEL. 320 43

ICA Kundkort

Din lokala "milj butik"

GIKs nya målvakt

Att målvakterna i GIK under åren troget vaktat sitt mål vet vi alla som någon gång sett en fotbollsmatch på anrika Gunnevi. Men att vakta buren i ett halvt dygn eller mer har ingen gjort tidigare, men nu har det hänt. Den 4 juli vid middagstiden fick min fru en påringning från ställföretr. vaktmästaren på Gunnevi, Bert-Ola Pulliainen, att en älgdjur trasslat in sig i nätmaskorna i målställningen vid träningsplanen.

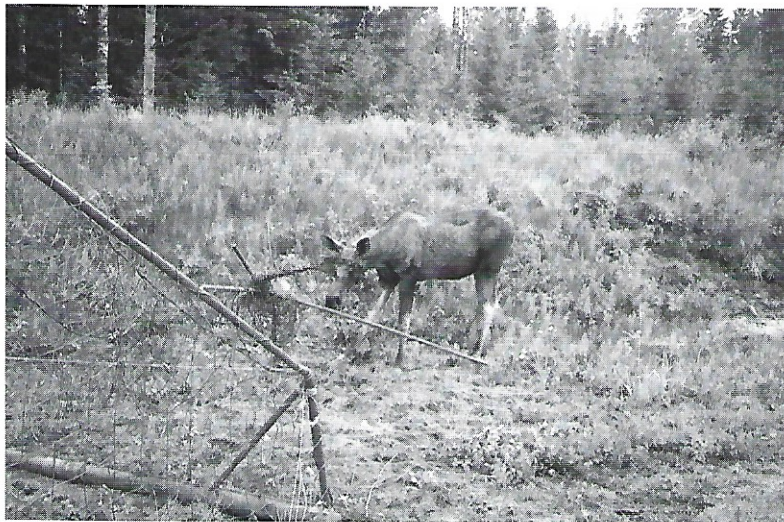
Älgen upptäcktes först av Markus Ledin 9 år från Timmeråsen och hans kamrat Mikael Svensson 11 år.

Här följer Markus berättelse: Mikael och jag va och cyklade på träningsplanen då jag fick se något i ena målburen, när djuret reste sig upp skrek jag till Mikael en äääälg. Vi kastade oss upp på cyklarna och cyklade till Peter Bergfjord men där var det ingen hemma, vi fortsatte till Henrik Dahl men med samma resultat. Då cyklade vi till Rolf Bergfjord men även där var dörren låst. Vi åkte då tillbaka till Gunnevi, där fanns Bert-Ola Pulliainen som ringde Rolf Nordling och sen sin far. Jag ringde till mamma som kom direkt.

När undertecknad kom till platsen fanns Markus mamma Camilla där samt Otto o Kerstin Pulliainen för att se vad som fanns att göra med en älgdjur som satt totalt fast i nylonnätet och hade nätet tvinnat runt horn och mun. Jag konstaterade att gå intill va inte att rekommendera så jag hämtade en s.k. kvistsåg och tejpad fast en röjningskniv längst fram med vilken jag började att ta rep för rep över och på sidan av nosen, älgen stod då som fotot visar. Så småningom var operationen över och

“MÅÅLLE“ som han döpts till raglade iväg inåt skogen där han slog i både björkar och granar innan han började hämta sig från chocken att sitta i en målbur bortåt ett halvt dygn. Målburen är ännu nätlös och järnstagen avryckta. En lösning på detta kommer ske inom kort. Alla inblandade klarade sig utan en enda skråma, möjligen kanske “MÅÅLLE“ stressade så hårt i nätet att han tog skada?

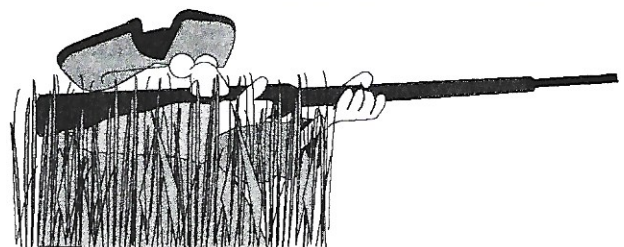
Tjuren, en fjoling med 2 piggar (klyp) på var sida har haft en tendens att vara mycket när-gången och visat aggressiva tecken vid otaliga tillfällen. Att kasta sten o dyl. på en sådan älg är direkt förkastligt ty då kan han bli direkt livsfarlig. Hans framklövar fungerar som en omvänd hästspark. Att älg-tätheten ökat över

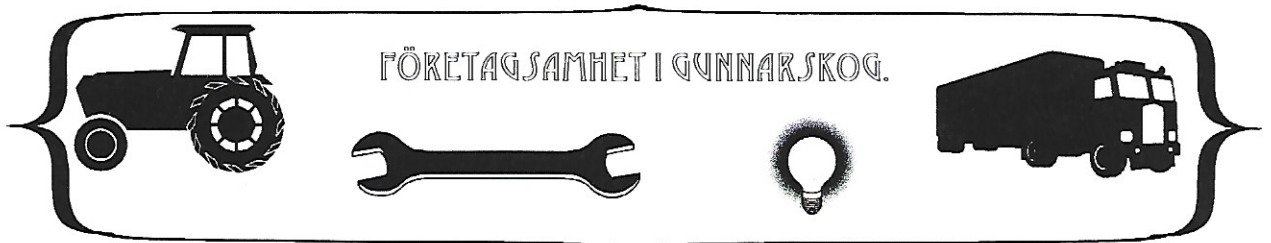

“MÅÅLLE“ GIKs nya burvaktare med nylongrimpa strax innan undertecknad skar lös honom. Foto: Bert-Ola Pulliainen

lag är de flesta jaktlag runt omkring överens om, detta visar sig vid älgjakten som börjar måndagen den 14 oktober. I skrivande stund är trädgårdarna välbesökta av dessa s.k. skogens djur. När dessa rader skrivs har åtgärder vidtagits från Stommens JVOs sida mot “MÅÅLLE“ hans vidare öde är nu ovisst. Vi återkommer i nästa nummer av GÜNNERSKENYTT och redovisar utgången.

Rolf Nordling
Jaktledare i Stommens JVO

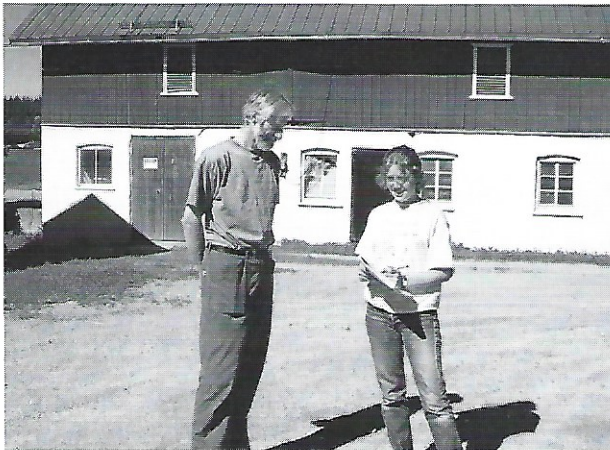

Under den vinjetten tänker GN ta in reportage, artiklar, förslag och övriga synpunkter på och kring företagsamheten i bygden. Först ut kommer två intervjuer med bönder i Gunnarskog.

Alf D.

Intervju med gûnnerskebonden Per-Olov Ålander

Per-Olov har varit verksam på gården Västra Nytomta sedan 1984 då han övertog den från sin far Ragnar. Men P-O:s barn Jane, Wolfgang och Sabine har inga planer på att ta över gården. P-O säger också att det kanske kan bli svårt att försörja sig på det i framtiden.

Han har samma antal djur som när han startade: 14 mjölkkor, 5 ungdjur och 2 hästar. Dessa ägnar han 4h om dagen nu på sommaren och på vintern 6h. Han föder dem med grovfoder, hö och kraftfoder (som han köper på bulk).

Ekologisk odling är något som P-O tycker är bra. Han använder sig nästan helt av det förutom att han ibland använder sig av konstgödsel (fast). Det använder han bara för att det är effektivare. Han arrenderar bara 15 ha mark, på dessa och sina egna sår han mest grödor som korn och havre.

P-O tycker att EU-medlemskapet har blivit till en nackdel. Priserna på varorna sänktes, det ersattes med bidrag, men bidragen täcker inte förlusten, därför fattas 10 000kr varje år. Så P-O säger att om han fick förändra villkoren för bönder skulle han göra så att man fick betalt för produkterna istället för bidrag. Han tycker också att bönder i Sverige, ja i hela Norden är för snälla och vågar inte säga ifrån som bönder i bl.a. Frankrike.

- Det tycker jag är synd, säger P-O.

Att ha tillgång till avbytare betyder mycket för P-O och hans familj.

- Det är bra men dyrt, som han sa.

För övrigt så anser inte P-O att ett gårds-slakteri är realistiskt i Gûnnerske. Han säger också att han inte får ut någonting av turister men att han inte lider av det.

Emilia

Livet på en bondgård

Det var en solig sommar dag, May Berglund och jag satte oss i bilen för att åka till fam. Stefan Axelsson på Nolgåle i Bosebyn. När vi kom fram blev vi bjudna på kaffe med dopp, samtidigt som Stefan berättade om gården.

Det hela började -78 när Stefan flyttade till Nolgåle. Då fanns det bara plats för 7-8 kor så det var bara att bygga ut. Han började med 5-6 tjurar men idag har han 36 kor och 60 ungdjur. Arbetsdagen kan se olika ut p.g.a. vilken årstid

det är. Men i genomsnitt jobbar Stefan 8h/dag även på helgerna. Stefan "brukar" egen jord men han arrenderar också jord i Bosebyn och i Byn. Han odlar mest vall men även grönfoder som ärter och blandsäd.

Stefan använder mest flytgödsel för det kan man sprida ut på vallarna. Konstgödsel använder han ibland för att komplettera flytgödseln. De har en avbytare som kommer 3ggr i månaden.

- "De ä gøtt för da får en søve längre än te fem på môran", sa Stefan och skrattade.

När jag frågade om EU har medfört några fördelar för gården, skakade Stefan på huvudet, och började prata om att det inte var bra med EU. Det här med bidragen som bönderna i Skåne får mest nytta av och ju längre upp man kommer i landet ju mindre får man i bidrag. Stefan tyckte det borde vara tvärtom. Politiker som styr det hela tänker inte mer än 2-3 månader i taget. Medan bönderna måste planera minst ett år i förväg.

Den 20 mars -96 på förmiddagen brann tyvärr ladugården för fam. Axelsson, men som tur var så hann man få ut alla djuren, så att de klarade sig undan lågorna. En del av byggnaden klarade sig relativt bra, och med hjälp av brandmännen och elektriker kunde korna mjölkas vid

22-tiden trots branden. Byggnaden är nu under uppbyggnad.

Vi pratade också om att ha

familjer boende på gården under sommaren, men det kräver en hel del extra både tid och arbete. Det kan ju finnas farliga ställen som inte alla "stassinger" tänker på.

Stefan hoppas att gården ska leva vidare och att hans son Fredrik (13 år) kanske kan ta över en gång. Enligt hans mamma kommer då Fredrik att göra en del förändringar, men ett som är säkert är att det kommer att finnas en jättestor traktor på Nolgåle när Fredrik tar över.

Kristin Persson

DÄCKFYND

Pr-däck Traktordäck Smädäck
Mc-däck Bilrep.

Rep. av motorsåg, gräsklippare m.m.

Biltillbehör

MASKINPOLERING

Vard. 7⁰⁰-19⁰⁰

P.S. Vi finns där även de flesta helger.

Verkstaden vid Speked-korset

Tel:0570-311 01

Minnen från min uppväxt.

Det var på den tiden när korna fick hållas på skogsbeta som det var liv i den lilla grå sommarlagårn. Då fick den när kvällen kom hysa flygfästungna kulliga torparkor som kommit hem från skogen för att bli lättade i sina mjölksprängda juver. I hagen utanför ställde sig korna väntande på att min moster skulle komma skramlande med sin mjölkkärl och släppa in dem.

Moster varit ute många gånger ur stugan därnere vid sjön för att lyssna efter den äldsta kons skälla. Hon hade varit här och ordnat med en grönfodersgiva till varje av de fyra båsplatser som den lilla lagårn rymde. En grön godbit som lockade de skogsbetande korna så att de med större villighet drog sig hemåt när kvällen kom.

På höstkanten kunde det dröja innan de gav sig tillkänna. Det var svampen som lockade och det kunde hända att mjölkerskan fick dra till skogs för att leta efter sina kära kossor.

Råmande tittade korna neröver till husen vid sjöstranden. Och snart uppenbarade sig den huvudduksförsedda mostern med sin hink och flaska.

Så fort den låga lagårdsdörren öppnades fick korna brått in på sina båsplatser, vilka de utan svårighet hittade. Brådskan var stor med ätandet så det var närapå omöjligt att komma åt att binda dem med de av vidjor flätade bindslena. Vidjebindslen som knarrade när korna vred på sina hornlösa huvuden.

Snart har moster mjölkerska fått fatt i pallen att sitta på och torkat av juvren med en duk. Det dröjer inte länge förrän den första mjölkstrålen med ett dån träffar den tomma bleckhinkens botten. Mjölken stiger snabbt fradgande i hinken som sitter fastkilad mellan mjölkerskans knän och snart töms den i den silförsedda flaskan. Moster blir varm av att sitt huvud mot den varma kons sida och måste vila sig lite.

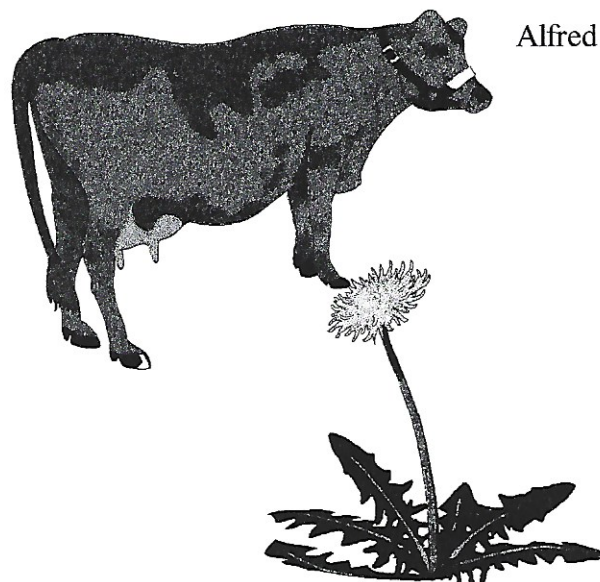
Jag ser taket av en källare i backslutningen. Under pausen berättar moster att alldeles ned-

anför hagstängslet där jag står har stugan stått innan den blev flyttad ner mot sjön där den finns idag. Och tittar jag närmare så syns grundstenarna efter huset sticka fram ur gräset.

Orsaken till att stugan blev flyttad lär vara att de som bodde här då, ville komma längre från landsvägen som går alldeles ovanför hagen. De ville komma på avstånd från vägen för att slippa alla kringströvande följen som gärna kom in. Men det är längesen, för det lilla stället som då hette Lillnor, kom i mina morföräldrars ägo i tidigt 1900-tal.

Uthusen stod kvar häruppe när familjen flyttade hit från Tangen vid Nordsjön. Morfar hade ett hårt arbete när han fraktade ner och byggde upp husen nere vid sjön. Det var varmt väder då, sade moster, så morfar blev svett och törstig och drack mycket kallt källvatten så han fick lunginflammation. Men då var morfar i sina bästa år och han kom utan svek igen.

Min moster berättade så och återvände till sitt mjölkande för att bli klar i tid så att både hon och korna skulle få kvällsfrid. Min morbror som bodde här hela sitt liv yttrade en gång till mig att han helst hade sett att namnet Lillnor hade fått vara kvar på stället. Och han hade nog rätt. Det är gammal kultur över namnet. Nor betyder smalt sund med avflöde. Och det stämmer, för här är Räköken smal som ett sund och älven ner till bergsjön är avflödet.

Kvarnen

När vi är i affären och skall köpa bröd då tittar vi gärna på utgående datum. Många kunder har jag sett som är kritiskt noga med att brödet skall vara färskt. Själv skall jag erkänna att jag inte är så noga med datumet för det lite äldre och mognare brödet är bättre för magen, enligt vetenskapen. Men nog var begäret stort när man som pojke fick klyva den nybakade, kanske ännu varma kakan och kleta sirap emellan. Var nog inte alls bra med den tandborstning som förekom på 1930-talet.

Hade vi varit med på 1500-talet kanske vi fått nöja oss med bröd som var 20 år gammalt. För vad Olaus Magnus skriver i sin "Historia om de nordiska folken" så kunde bröd, bakat vid ett barns födelse hålla sig ganska väl utan att mögla till barnets förlovningsdag. Degen var redd på korn, bönor och ärter. Var man gammal och tandlös fick nog det brödet blötas rätt kraftigt i mjölk eller vatten. Brödets färskhet var också beroende av när man kunde mala säden. På skvaltkvarnarnas tid var man hänvisad till måttligt stora vattendrag med relativa fall. Den sortens bäckar och åar frös ofta till på vintern och torkade ut på sommaren.

Då var det bäst att passa på och mala i vårflödet och när höstregnen föll. Då måste man mala mjöl för ett halvårs konsumtion i taget. Det var lättare att lagra bakat bröd än mjöl, därför blev den hårda rågkakan en bra form. Där det fanns väderkvarnar kunde det bakas oftare och kalasas på färskt bröd.

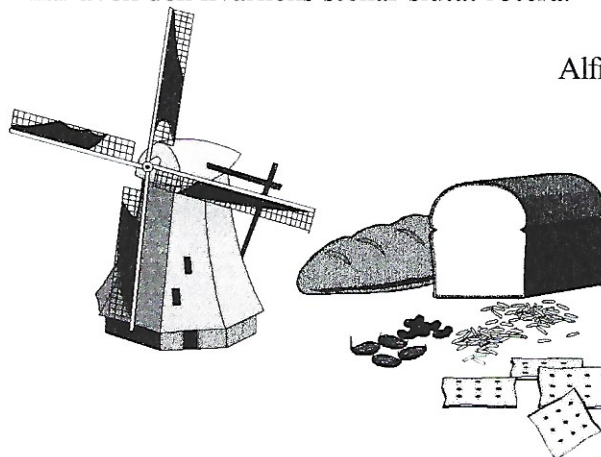
Skvaltkvarnarna hade inga som helst siktanordningar, utan mjölet var alltid fullt av sådor och skal, så att mjölet som skulle användas till människoföda, till gröt eller brödbak, alltid måste siktas för hand. Det var riktigt sammalet kan man säga. Med den fiberrika kost var nog inga magar hårda. Men slog skörden fel under de här åren var det nog många som inte hade några mängder av säd att mala. I slutet av 1800-talet byggdes modernare kvarnar med siktar och kvarnstenar som gav finare och renare mjöl. men det fanns nog kvarnar rätt tidigt som framställde fint mjöl. Eldkvarn som låg där

Stockholms stadshus nu finns, brann 1878 och var ju ångkvarn så den stod nog på höjden av vad som då fanns i kvarnväg.

Jag har läst att på den kvarnen som Allstakan hade i älven mellan Räköken och Bergsjön, maldes det både natt och dag när vattentillgången var riklig. Då var det för gubbarna att ha med sig både mat och ved.

En modernare kvarn fanns ju där senare. För några år sedan var vi där och tittade och då låg det kvarnstenar kvar vid älvkanten. Min följeslagare var intresserad av spår efter järnbruket. En släkting i tidigt led hade arbetat på Nordsjöbrukets järnbruk som blåsbälgmakare. Han skulle ha tagit upp ett torp i Gröttvål den här mannen som hette Härnstedt. Men bruket blev nedlagt och han hamnade till slut på Lyred. Då byggde han sig ett nytt torp och det finns med på de kartor som på senare tid tagits fram efter gamla original. Mellan Norra- och Främre tjärnet finns det på kartblad nr. 76 Bortan ett ställe som heter Härnstedtstorp.

Jag är ingen expert, för den enda praktiska bekantskap jag har av kvarnar är när jag som 14-åring var till Skönnerudskvarnen och malde gröpe till en stor kobesättning på ett herrgårdsjordbruk. Då var det liv och fläkt vid kvarnen när bönderna kom med sina vagnar förspända med häst. Ställde in hästen i stallen och väntade på sin tur i kvarnen. Satt i kvarnkammaren och pratade och glömde att ta bort sina säckar när de blev fulla. Mjölaren, en äldre man stod i dörren till kvarnkammaren och skrek åt dem att de fick passa upp bättre. Jag var ung och grön och tordes inte lämna säcken ur sikte. Men nu har även den kvarnens stenar slutat rotera.

Alfred

Ittnô tess.

Nu ä att vala se sne
se dä gär mä rätt le
å ittnô ä vart ett rött öre
å ittnô ä role å höre

För käringa ho gnater
å ongane di tjater
å jä blir att se less
å ittnô ä nô tess

Jä gir opp ett stön
för vintern mä all snön
för den vräkar ju ner
fast jä inte vill att dä sker

Tänker jä pået se ryser jä
å hele vintern fryser jä
kallt ä dä i stûgkula
för vön tar slut ätter jula

Vårn ä ittnô bätter
om en tänker ätter
da kommer denne vårhäsa
åsse blir en snöret i näsa

På sammarn blir dä för hett
da får en gå å være svett
åsse kommer åskevära
oppå di andre besvära

slöss får en gäre mä knötten
fullt mä myggbett i skrötten
höbôse kläjer på magen
å dä ä besväle hele dagen

På hösten ä dä mört som i en
säck
å dä regner dagane i sträck
joläppla rôter i lanne vårt
å allt ä umölje å svårt

Sänna bruker Annersch braske
å ätterôt kommer julslaske
å vala ha gått runt ett varv
men bare te fördarv

Dä ä att förfäle
att allt ä se besvärle
se, ujanemägen
ja, uschanemägen

Aldri ha en hatt nô role
å dä ä rakt inte trole
att dä så blir heller
för fôlk bare gnäller

Jä kan da inte finne
ens mä ett sjätte sinne
att dä ä nô slag tess
å være nô anne än less

En Gûnnerskeoptimist

Vad är livet?
blott en fråga
vad är döden?
samma svar
vad är tiden?
dunkel låga
evigheten?
solen klar

Marianne Ekstrand
Bortan

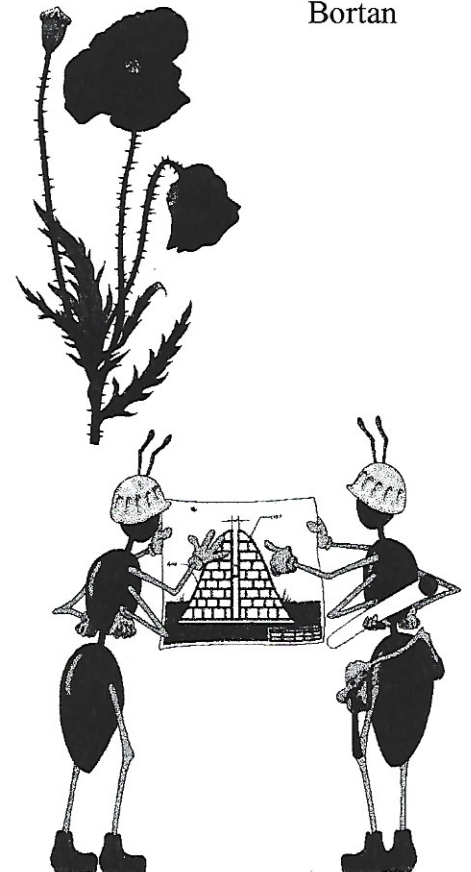
Bortan och Gunnarskog har
slagit ihop sina pojkfotbollslag,
P83. Lyckat för båda parter
och pojkarna har större fram-
gång numera. Jag hörde en lus-
tig sak häromdan:
- Så här dåligt har jag inte spe-
lat förut, sa en kille.
Svaret uteblev inte:
- Jasså, du har spelat förr ialla
fall. (ja, de barna)

Marianne Ekstrand
Bortan

När jag växte upp på 50- 60-
talet, tyckte jag att mina föräld-
rar var så insnöade som förbjöd
mig saker och ting, som mina
kompisar tilläts göra. Jag
tänkte minsann att aldrig ska
jag behandla mina barn på det
sättet när jag blir mamma!

Nu sitter jag här med facit i
hand och ser att jag gått i pre-
cis samma fotspår som mina
föräldrar. Och nu inser jag att
det var av kärlek och omtanke
som de tillät mig somligt och
förbjöd annat. Mina egna barn
tycker att "mor är mossig" och
alldeles för sträng, ja ibland
rentav elak för att jag förbjuder
dem saker. Problemet med
insnöade föräldrar och uppro-
riska tonåringar kommer alltid
att finnas kvar i generationers
generationer....

Marianne Ekstrand
Bortan

Ridhajak i Vassänga

Anneli Eriksson Markurell

Sofia Andersson Ali

Marlene Axelsson Blixten

På väg ut att reka. den kommande ridhajken.

Foto: Rolf Nordling

Sedan ett antal år tillbaka har Järvenskolan på vårkanten haft tema "friluftsliv". Tanken är att eleverna skall få prova på friluftsliv i skog och mark under ett par dagar och nätter. I flera år har eleverna kunnat prova på bl.a. paddling, vandring, cykling och fiske. I år anordnades också en ridhajak. Åtta flickor nappade på idén och på egna och på lånade hästar blev det en trupp på tio stycken ryttere. Ledare för gruppen var Anneli Eriksson, lärare på Järvenskolan och Kristina Andersson, dagbarnvårdare och hästägare från Bortan. På morgonen den 29 maj samlades en härlig blandning av hästar i

olika storlekar, raser och färger och ett gäng förväntansfulla tjejer på skolgården. Många höjde nog ett förvånat ögonbryn när vi red genom Stommen i karavan mot Vassänga där vi skulle ha vårt basläger.

Vassänga hade Tore och Inger Andersson snällt lånat ut sin mark till hästhagar och tält. Hemvärnets ungdomssektion hade servat oss med att sätta upp ett militärtält. Ifrån Vassänga gjorde vi sedan både längre och kortare ridturer. En dag red vi en dagstur som ledde upp till Bastheden där vi rastade hästarna och grillade korv. Tjejerna byggde också en terrängbana i skogen kring Vassänga. Hajken

avslutades med ridborgarmärkestagning vid fotbollsplanen på skolgården. Alla verkade mycket nöjda efter de tre "hästintensiva" dagarna. Trots ifrånsomnade eldvakter, kalla nätter och ömma bakar blir det bestående minnet mycket soligt.

Ett stort tack till alla som gjorde den här hajken möjlig! Hästhagar skulle förberedas, vatten, mat och hästgrejor skulle transporteras, vilket föräldrar och andra hjälpsamma ställde upp med. TACK!

Anneli Eriksson

Här ses den långa karavanen ryttere på väg ut på ridhajakjen.

Foto: Rolf Nordling.

Åldringvården på 1930-talet i Gunnarskog

Början av 1930-talet var en hård och orolig tid på många sätt, både politiskt och ekonomiskt. Arbetslösheten var stor, bidrag av olika slag var det inte tal om, för det mesta fick man lita på sig själv. Fattigvårdsunderstöd fanns i ringa omfattning och gavs mest in natura.

I början av 30-talet var ordet ålderdomshem rätt okänt, så långt det gick tog man hand om sina gamla själv inom familjen eller släkten. Man hade på den tiden större respekt och vördnad för dom gamla, deras arbetskraft och erfarenhet räknades som en tillgång på ett naturligt sätt.

I Gunnarskog fanns på 30-talet ett fattighus kallat Larstomta. Dit kom bara de gamla som var allra fattigast, när de hade blivit sjukliga och sängliggande. Sex personer låg i ett rum. Original och avvikande ibland också farliga personer intogs på Larstomta. De bodde i en särskild byggnad och var inlåsta där. I dag skulle de vara på ett mentalsjukhus.

Det var fattigvårdsstyrelsen som bestämde vem som skulle till Larstomta och det var fattigvårdsnämnden som fick stå för vårdkostnaden. Till Larstomta hörde ett stort lantbruk, så till stor del var hemmet självförsörjande. De gamla som kunde, fick hjälpa till i jordbruksarbetet. Föreståndare var ett gift par, till sin hjälp hade de en sjuksköterska och många utbildade kvinnor. Den första sjuksköterskan anställdes vid vårdhemmet 1919. Hon hette Anna Maria Brandel, född i Eda 1890. Hon hade som årslön 500 kronor och allting fritt. Alla anställda bodde i ett särskilt hus och bodde där året om. Sjukvården var av enklaste slag. Läkarehjälper fick hämtas från Arvika.

I Gunnarskog bodde på den tiden cirka 5000 människor. Larstomta finns ännu idag, men det har följt med sin tid. Efter fattighustiden blev det ålderdomshem och idag finns där ett antal moderna pensionärsbostäder, lekskola, bibliotek och en distriktsköterskemottagning. På andra sidan vägen, vackert belägen på en kulle ligger Gunnarskogs nuvarande moderna vård-

hem "Gunnebo" som ger plats åt 41 pensionärer. Det invigdes 1967.

Detta skrevs av undersköterskeeleven Margot Torstensson år 1981? Hon arbetade sedan en tid på Gunnebo tillsammans med Birgitta Andersson i Byn.

**Vi utför reparationer på
Bilar och traktorer**

**Bröderna Johanssons
Reparationsverkstad**

Gröttvål, 670 35 Gunnarskog
Tel:0570-320 79

ETT BESÖK BLAND LENAS ETERNELLER

Sensommaren är den bästa tiden på året att besöka Lena Lindh i Tollersrud för att se på hennes odling av vackra blommor. Dessa skall främst torkas och användas i olika blomsterarrangemang. Odlingen ligger alldeles intill bostaden. Denna är underbart belägen på en liten kulle med utsikt över böljande hagar och gården. Skogen ligger också skyddande nära då vindarna börjar ta i och ruska om i de halvmeterhöga blomstjälkarna.

Ute i rabatterna står olika eterneller och visar upp sina klara eller sobra färger. Många är klara för skörd. Det är ett tidsödande arbete, omtalar Lena, att plocka blommorna just i den rätta tiden för att det torkade resultatet skall bli bäst. Det skiljer sig lite mellan olika sorter om de skall skördas i knopp- eller full blomstadiet. Men hon har stor erfarenhet efter cirka 7 års arbete med sina produkter.

Det började med att var på en mäsas i Karlstad där det fanns många exempel på vackra blomsterarrangemang. Där hade någon satt fast torkade blommor på några gamla trädrötter upptagna från sjöbotten. Detta inspirerade Lena till att starta en egen tillverkning först i liten skala där hemma. Senare under åren har detta växt ut och blivit av ansevärt format. Idag har hon blommor i sin ateljé, i garaget, på loftet och överallt där det finns möjlighet att torka en bukett.

I ateljén plockar hon sedan ihop arrangemangen tillsammans med material som kommer från naturen. Det kan vara stenar, barkbitar, näver, lavar, skiffer, torkade svampar och

mycket mer. Allt som är dekorativt tar hon vara på under sina strövtåg i skog och mark. Att söka på botten av en reglerad sjö kan vara mycket givande!

Hon framhåller att när hon sammanställer olika färgkombinationer bland blommorna så använder hon bara färger från naturens egen palett. Dessa är fullt tillräckliga. Många torkade blommor har en stark lyster som kan framhållas av andra intilliggande blommor. Rosorna tillhör hennes favoriter.

Mer och mer har tittskåpen tagit över i produktionen. Hon utvecklar en teknik med interiörer som

blir som en tavla att hänga på väggen. Det är med omsorg

hon sätter ihop de små miniatyrmöblerna och dockorna för att det skall bli en naturlig och fin helhet som speglar en viss social hemmiljö eller liknande. Dessa alster kan hugade spekulanter köpa förutom hemma hos Lena efter telefonkontakt också på Tomteboas i Årbotten och i Hantverksskällaren nere i Arvika.

Det är med glatt hjärta som jag lämnar Tollersrud och Lena. Jag kan inte undgå att tänka på att Gunnarskogstrakten tydligen har många förträffliga förmågor som kan använda sina händer till att göra saker som kan glädja och förnöja sin medmänniska. I var och varannan stuga finns de. I Gunnarskog har det tagits flera bra initiativ på utställningar och försäljningsställen så att man har möjlighet att visa upp vad man kan och även få sålt det. Det tycker jag är utmärkt!

Rolf Johnson

Sommarhajk

SMU-juniörerna i Bortan höll sin hajk vid Bergsjön i år. 19 juniorer, 2 ledare och 1 pappa mönstrade upp och med förenade krafter restes ett militärtält som snabbt fylldes med sovsäckar, kuddar, gosedjur, ryggsäckar, skor m.m.

Full aktivitet rådde från fredagkväll med bl.a. fotbollsmatch, brännboll, korvgrillning och fiske, fram till lördagmiddag då tältet packades ihop igen.

Nattsömnen blev ovanligt god i år - hela 1.5 timmar vilket väl får anses vara rekord i dessa sammanhang!

Trötta, glada och med många erfarenheter rikare skildes vi åt för att fira sommarlov, den "tyngst välgående" hajk-erfarenheten var dock:

Dags att packa ihop, men hur hittar man rätt saker? Peo hjälper till att bringa ordning.

Ta aldrig med större packning än du själv orkar bära!

SMU:s julbasar
lörd 23 november

Missionsförsamlingens
Blomsterfond
kontakta
Gun Britt och Gottfrid
Årlén Tel: 320 27

Friluftsgudstjänst

Söndagen efter midsommar höll missionsförsamlingen friluftsgudstjänst på Körn i Bortan, på en vacker udde med björkar och solglitter i vattnet. Torsten Nilsson hälsade välkommen och gav en kort beskrivning över

platsen som tidigare varit sommarstugetomt.

Betania- och missionsförsamlingarnas sångare medverkade till gitarrakompanjemang förutom flera av församlingens medlemmar. Efter gudstjänsten plockades kaffekorgarna fram och vi kunde njuta av en av sommarens första solskensdagar.

Körn - en vacker plats för sommargudstjänst

Välkomna till SMU i höst!
söndagskola, junior
nying/scout, tonår

20 år sedan....

I början av sommaren fick 36 personer med anknytning till Gunnarskog en grön lapp i brevlådan. Anledning - 20 år sedan vi slutade 9:an på Järvenskolan 1976. Det var Annika och Lena som inbjöd till återförening på Tore i Tvare.

Det var inte utan lite spänning man packade picknick korgen och åkte dit, skulle man känna igen alla? Några har man träffat då och då under årens lopp, men alltför många har man tappat kontakten med. Men jodå - 18 stycken mötte upp och även om några ändrat utseende lite

grann så har nog inte 20 år gjort så stor skillnad. Glädjande nog bodde ganska många kvar eller har återvänt till Gunnarskog medan andra har flyttat till Malmö, Falun, Norrköping, Stockholm t.ex.

Gamla kort och minnen plockades fram. Var vi verkligen till Borås på skolresa och vad i all världen gjorde vi där?! Bildbevis fanns - på trappan vid Ellos postorderföretag satt några av oss och någon tyckte sig minnas att vi varit på Borås djurpark innan vi fortsatte till Göteborg. Och vem var det som flyttade på snitslarna så lärarna sprang fel i Vafferloppet? Troligen ingen i vår klass, men alla fick sitta kvar i aulan för ett allvarligt samtal efteråt.

Vad har det då blivit av oss - lärde vi oss något i skolan? Jo, det har gått relativt bra för oss alla- de flesta har jobb även om några hunnit prova på arbetslöshet. Vi lärde oss säkert mycket nyttigt i skolan, Inge kommer fortfarande ihåg frågan "vad är 5 päron + 1 päron?", numera får man väl säga att han håller sig till betydligt större tal än så.

Hursomhelst, efter 20 år minns man mest det som var roligt, och allteftersom kvällen gick så minskade tidsrymden och vi tyckte inte längre det var så länge sen vi skildes åt på skoltrappan. Förhoppningsvis ska det nu inte dröja ytterligare 20 år innan nästa träff. Stort TACK till Annika och Lena för en trevlig kväll och att ni ordnade det hela!

Ann-Christine

Sittande från vänster: Tommy, Inge, Birgitta, Ann-Christine, Jofa, Johan.

Stående från vänster: Peter, Anders, Mikael, Mats, Karin, Anders, Anna, Annika, Maggan, Roland, Carina, Lena.

ICA

Erik Specerier.eftr.

ÖPPET vard. 9-18

lörd. 9-13

Din butik på bygden

VÄLKOMNA!

UllaBritt & Anki

TEL. 0570/771010 BORTAN

Innebandyn i Gunnarskogs IK sväller. Den här säsongen satsar innebandysektionen på en utvidgning.

- Vi har en del ungdomar igång så vi tyckte det var lämpligt att köra igång ett lag till, säger Jonas Aspetorp, 28-åringen som är lagets nye coach.

Årbotten-bördige Aspetorp är grön som ledare, men har en nyligen avverkad ledarkurs i ryggen innan första säsongen.

- Jag tror jag tillför laget mer som coach än som spelare, men kommer att fortsätta spela i B-laget.

B-lag är annars ett uttryck som Aspetorp helst undviker.

- Med tanke på att det blir många unga spelare borde det egentligen heta utvecklingslag.

Konditionsbroilers

Fredrik Mattsson kommer att ha huvudansvaret för matchningen av detta lag samt vara behjälplig med A-laget vid behov. Jonas har det övergripande ansvaret för verksamheten och ansvarar för laguttagning.

- Medan Morgan Carlsson sköter den fysiska delen av träningen med uppgift att ta fram konditionsbroilers. En nog så tuff uppgift, ler Jonas.

Truppen består av mer än 30 spelare. Nya för året är Thomas Cheung från Bortan, Jimmie Hjalmarsson från Koppom, nya förmågorna Chris Halling och Kristian Andersson samt unga talanger från Gunnarskog i form av Per Björmark, bröderna Jonas och Markus Andersson, Peder Johansson, Anders Frisk, Anders Nyberg, Henrik Johansson och Per-Martin Bergfjord. Enda hittills konstaterade förlusten är Peter Lidh, som går till Dottevik.

Mastigt program

Med två lag i farten och en massa spelare att tillgå toppas den sportsliga satsningen.

- A-laget slutar med "sosseinnebandyn", där alla får spela lika mycket. Bästa laget ska spela och resten matchas i utvecklingslaget. Totalt ska 34 seriematcher avverkas under säsongen, en mastigt siffra.

- Mer än dubbelt så många som förra året. Det behövs att spelare och folk runt omkring ställer upp för att det ska fungera.

Inte minst ekonomiskt blir satsningen kännbar. För att få verksamheten att gå runt följer sektionen under hösten bland annat upp förra året lyckade hantverkslotteri. Priser till detta mottages tacksamt. Dessutom anordnas en försäsongscup söndagen 29 september, Rimi cup för lag från bygden.

- En nyhet från vår idékläckande projektgrupp och som vi tror mycket på.

Något liknande har inte funnits tidigare.

Offensiv satsning

GIK:s innebandy satsar alltså offensivt, inte bara i verksamheten som helhet utan också i spelet är det tänkt.

- Spela kan vi, men i år ska vi försöka göra mål också. Därför kommer vi att träna mycket offensivt spel, avslutar Jonas Aspetorp och hälsar alla gunnerskinger välkomna till höstens seriematcher, som huvudsakligen kommer att spelas i Arvika sporthall.

Morgan Carlsson

Jonas Aspetorp

Vinnare i korsordstävlingen:

Ingela Håkansson i Rexed

Korsordet konstruerades av:
Hasse Tuvhage Järvenskolan